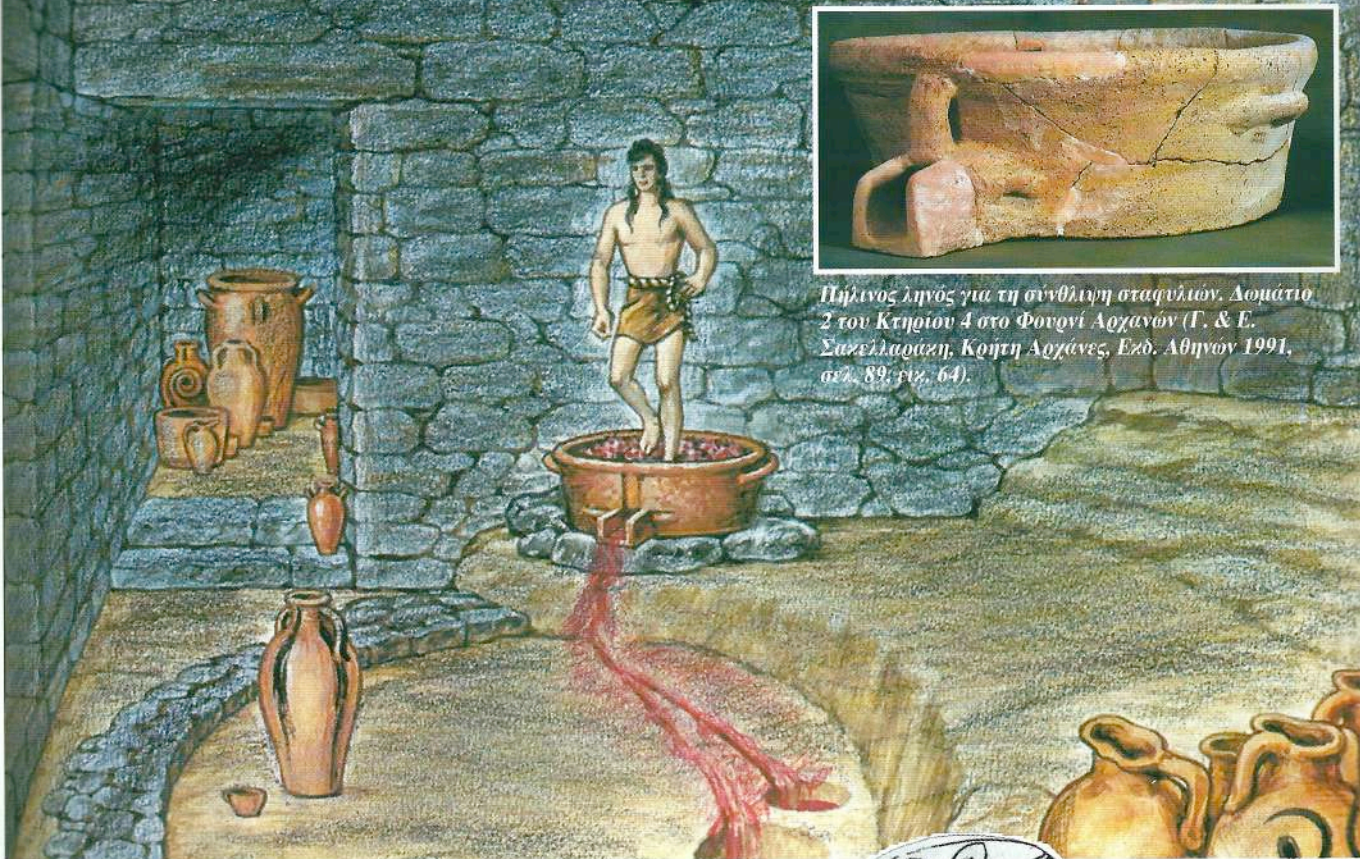

Στα Ίχνη του Παρελθόντος

Πήλινος ληνός για τη σύνθλιψη σταφυλιών. Δωμάτιο 2 του Κτηρίου 4 στο Φουρνί Αρχαίων (Γ. & Ε. Σακελλαράκη, Κρήτη Αρχάνες, Εκδ. Αθηνών 1991, σελ. 89, εικ. 64).

Αναπαράσταση ληνού στο Δωμάτιο 2 του Κτηρίου 4 στο Φουρνί Αρχαίων (Γ. & Ε. Σακελλαράκη, Κρήτη Αρχάνες, Εκδ. Αθηνών 1991, σελ. 89, εικ. 63).

Οι Πήλινοι Ληνοί της Μινωικής Κρήτης

Σκηνή σύνθλιψης σταφυλιών. Παλαιοανακτορική σφραγίδα από το νεκροταφείο στον Χρυσόλακκο Μαλίων (Κατερίνα Κόπακα, Αρχαία Αιγαιακά Πατητήρια, Πρακτικά 1ου Διεθνούς Συνεδρίου - Θεσ/νίκη 1997, σελ. 241, εικ. 3).

Οι πήλινοι ληνοί (κολουροκωνικοί κάδοι με κρουνό) σύνθλιψης σταφυλιών θεωρούνται μινωικό τεχνολογικό επίτευγμα, το οποίο περιορίστηκε στα γεωπολιτιστικά όρια της Κρήτης, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τα έως τώρα ανασκαφικά ευρήματα, δεν υιοθετήθηκαν από τους Μυκηναίους Έλληνες. Πλήθος ανασκαφικών δεδομένων μαρτυρά τη χρήση πήλινων ληνών στη μινωική Κρήτη ήδη από την 3η χιλιετία π.Χ. (πρωτομινωικό Πβ [2200 π.Χ.] πιεστήριο από τον Μύρτο Ιεράπετρας) έως και το τέλος της 2ης χιλιετίας π.Χ., οπότε εμφανίζονται και λίθινα πιεστήρια (υστερομινωικό ΠΙ [1400-1100 π.Χ.] πιεστήριο από τον Κομμό). Οι πήλινοι ληνοί ήταν εγκατεστημένοι σε ειδικά διαμορφωμένες οικοδομημένες εγκαταστάσεις είτε κοντά στα ανακτορικά κέντρα (εγκαταστάσεις ληνού στη ΒΑ Οικία της Ζάκρου και στο Κτήριο 4 από το νεκροταφείο στο Φουρνί Αρχαίων) είτε σε αγροικίες (Βαθύπετρο και αγροικία Επάνω Ζάκρου). Τα παραδείγματα αυτά καταδεικνύουν πως για τη λειτουργία ενός σταφυλοπιεστηρίου οι Μινωίτες χρησιμοποιούσαν ειδικά διαμορφωμένους, απλούς ή σύνθετους, χώρους σύνθλιψης και συλλογής του μούστου. Στο πατητήρι των Αρχαίων το δάπεδο λαξεύθηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε να σχηματιστεί μια ελλειπτικού σχήματος δεξαμενή συλλογής, ενώ σε άλλα παραδείγματα (Βαθύπετρο, ΒΑ οικία Ζάκρου και αγροικία Επάνω Ζάκρου)

χρησιμοποιήθηκε υπολήνιο, δηλαδή ένα αγγείο-συλλεκτήρας, συνήθως μεγάλου μεγέθους (χωρητικότητας έως και 200 λίτρων). Ενας γενικότερος εξοπλισμός, αποτελούμενος από κύπελλα, κιάθους, αμφορείς, πίθους, κάλυπτε όλα τα στάδια από την παραγωγή έως την αποθήκευση και την κατανάλωση. Τον τρόπο λειτουργίας των ληνών τον πληροφορούμαστε από μια σκηνή σύνθλιψης σταφυλιών, η οποία απεικονίστηκε σε παλαιοανακτορική σφραγίδα από τον Χρυσόλακκο Μαλίων, και τον οποίο φαίνεται να ακολουθεί η αναπαράσταση της λειτουργίας του ληνού στο Φουρνί Αρχαίων. Έχει υποστηριχθεί ότι η εργασία αυτή απαιτούσε ειδικευμένους εργάτες, τους «ληνοβάτες», οι οποίοι διέθεταν την ανάλογη ευλγισία, φυσική αντοχή και εμπειρία. Ίσως μια αναγνώριση αυτής της δεξιοτήτάς τους να είναι η ύπαρξη μικρογραφικών ληνών ως κτερισμάτων σε τάφους της Μεσαράς.

Δημήτριος Ν. Γαρουφαλής
Αρχαιολόγος
Δ/ντής Σύνταξης

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΜΕΛΕΤΗ:
Κατερίνα Κόπακα, Αρχαία Αιγαιακά Πατητήρια, Αρχαία Ελληνική Τεχνολογία, Πρακτικά 1ου Διεθνούς Συνεδρίου - Θεσσαλονίκη 1997, σσ. 239-248 (όπου παρατίθενται εκτενείς σημειώσεις και βιβλιογραφία).